

Saarna (Ef. 2:12-16) Raamatunkäännös: KR 1933/38 **JÄSENNYS: 1.**
ILMESTYSMAJA JA JUMALAN LÄSNÄOLO

2. JERUSALEMIN TEMPPELIT

3. SUURI SOVITUSPÄIVÄ

4. HERRAN NIMEN LAUSUMINEN

5. PYHÄ JA PELOTTAVA JUMALA

6. PAKANAT KAIKKEINPYHIMÄSSÄ

1. ILMESTYSMAJA JA JUMALAN LÄSNÄOLO

Armo ja rauha teille Jumalalta, meidän Isältämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta! Efesolaiskirjeen toisessa luvussa apostoli Paavali puhuu siitä, miten pakanat olivat ennen Kristusta Israelin ulkopuolella, kaukana Jumalasta ja pelastuksesta. Mutta Jeesuksen veren kautta pakanatkin on yhdistetty valittuun Jumalan kansaan. Kaukana olleet on nyt tuotu lähelle. Myös maallisen Israelin eli Vanhan liiton kaikkia jäseniä kutsutaan Uuden liiton ainutkertaisen veriuhrin kautta Jumalaa lähelle, aina kaikkeinpyhimpään asti. Tuo kaikkeinpyhin oli Vanhan liiton aikana se paikka, jossa saattoi olla Jumalaa kaikkein lähimpänä. Paavali opettaa, että Kristuksen veressä päästään Jumalaa lähelle. Ymmärtääksemme paremmin ja syvemmin sitä, mitä tuo veren kautta Jumalaa lähelle pääseminen tarkoittaa, meidän on tutkittava Vanhan liiton jumalanpalvelusta.

Vanhassa testamentissa on laki suuren sovituspäivän eli Jom Kippurin viettämisestä (3. Moos. 16 - raamatunkohdan muistamista voi helpottaa ns. pienoisevankeliumi, Joh. 3:16). Suurena sovituspäivänä ylimmäinen pappi astui veriuhrin mukanaan ilmestysmajan - myöhemmin temppelin - esiripun taakse kaikkeinpyhimpään; sinne, missä oli armoistuimen peittämä liitonarkku. Tässäkin on evankeliumi: liitonarkun sisässä oli laintaulut, mutta lain päällä oli sovituspaiikka eli armoistuin!

Mooses sai aikanaan käskyn rakentaa ilmestysmajan eli pyhäkköteltan, jonka hepreankielinen nimi tarkoittaa sananmukaisesti 'kohtaamisen teltoa' לְחֹהֵל מוֹעֵד 'ohäl mö'éd (2. Moos. 27:21). Siellä kaikkeinpyhimmässä Jumala kohtasi ihmisen. Herra sanoi Moosekselle:

"Minä ilmestyn sinulle

[kaikkeinpyhimmässä]

ja puhun sinulle armoistuimelta, niiden kahden kerubin välistä, jotka ovat lain arkin päällä,

[puhun]

kaiken sen, minkä Minä sinun kauttasi israelilaisille säädän.

" (2. Moos. 25:22). Johanneksen evankeliumin alussa kerrotaan Jeesuksesta:

"Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme"

(Joh. 1:14). Sananmukaisesti tuo kohta pitäisi kääntää:

"Sana tuli lihaksi ja telttaili

(eli ilmestysmajaili!, kreik. εἰσκήνωσεν eskēnōsen)

meidän keskellämme.

" Kristus on asetettu armoistuimeksi, niin kuin Roomalaiskirjeessä sanotaan (Room. 3:25, kreik. ἱλαστήριον hilastērion). KR 1992 kääntää tässä kohdan väärin ja puhuu armoistuimen eli sovituspaikan, liitonarkun kannen, sijasta sovitusuhrista.

Ilmestysmajaa ja erityisesti sen kaikkeinpyhintä lähellä oleminen tarkoitti Jumalaa lähellä olemista. Mitä lähemmäksi tultiin itse pyhää ja kaikkeinpyhintä, sitä harvemmiksi kävivät ne, joilla oli lupa sinne astua. Erämaavaelluksen aikana aaronilaiset papit saivat pystyttää telttansa kaikkein arvokkaimmalle paikalle eli ilmestysmajan itäpuolelle sen sisäänkäyntiportin eteen. Leeviläiset eli temppeleipalvelijat saivat asua ilmestysmajan muilla sivuilla. Muu kansa asettui sitten heimojärjestyksessä näiden ympärille, kuitenkin jo kauemmaksi pyhäkköteltasta.

Kun israelilainen toi temppeleihin uhrinsa, hänen piti astua ilmestysmajan ovelle (3. Moos. 1:3). Ilmestysmajan esipihalle, ulommaisten verhojen sisään, saattoivat astua pappien lisäksi vain leeviläiset. Pyhään, jossa sijaitsi näky- eli uhrileipäpöytä, suitsutusalttari ja seitsenhaarainen lamppu eli menora, sai puolestaan mennä vain uhrin toimittava pappi tai pappi, joka oli päivittäistä aamu- ja iltasuitsutusta varten vuorollaan jokaisesta palvelusosastosta arvottu. Kaikkeinpyhimpään sai astua vain ylimmäinen pappi, ja hänkin vain kerran vuodessa suurena sovituspäivänä.

Pakanat eli ei-juutalaiset eivät saaneet Vanhan liiton aikana pyhäkkötelttaan eli myöhempään temppeleihin tulla. Jeesuksen aikana Herodeksen laajentamassa temppeleissä oli kuitenkin ulompana niin sanottu pakanoiden esipiha. Se oli juuri se paikka, jossa rahanvaihtajat ja uhrieläinten myyjät olivat. Pakanoiden esipihan sisäpuolella oli muurin erottama varsinainen temppeleialue, jonne oli muilta kuin juutalaisilta pääsy kielletty kuolemanrangaistuksen uhalla. Tämä pakanat ja juutalaiset toisistaan erottava muuri on taustalla myös siinä, kun Paavali puhuu erottavasta väliseinästä. (Ef. 2:14) Varsinaisen temppeleialueen uloin osa oli naisten esipiha. Seuraavana oli miesten esipiha. Sitä pidemmälle, uhrialttarin luokse, saivat mennä ainoastaan papit ja leeviläiset, pyhään vain papit ja kaikkeinpyhimpään ylimmäinen pappi.

2. JERUSALEMIN TEMPPELIT

Heprealaiskirjeen kymmenes luku puhuu juuri tuosta kaikkeinpyhimpään astumisesta. *"Koska meillä siis, veljet, on luja luottamus siihen, että meillä Jeesuksen veren kautta on pääsy kaikkeinpyhimpään..."*

Nuo sanat

"meillä on pääsy kaikkeinpyhimpään"

sisältävät vallankumouksellisen "ruutitynnyriajatuksen". Me pakanuudesta kristinuskoon kääntyneet emme välttämättä sitä heti ymmärrä. Vanhan liiton aikana vain ja ainoastaan ylimmäisellä papilla oli siis kerran vuodessa oikeus astua Jumalan temppelissä väliverhon taakse kaikkeinpyhimpään; sinne missä kultaisten kerubiin siipien varjoama liitonarkku ja sen kansi eli Jumalan maanpäällinen valtaistuini oli. (3. Moos. 16)

Väliverho eli esirippu erotti pyhän ja kaikkeinpyhimmän toisistaan. Toisen temppelin eli Serubbaabelin temppelin aikana tuo kaikkein pyhin oli kuitenkin tyhjä. Serubbaabelin temppeli valmistui vuonna 516 eKr. Herodes laajensi tuota ns. toista temppeliä, ja uusittu temppeli vihittiin vuonna 18 eKr. Herodeksen korjauttama temppeli oli siis myös Jeesuksen ajan temppeli. Herodeksen aloittamat korjaukset ja laajennustyöt valmistuivat lopullisesti vasta 60 luvulla jKr., juuri sen kynnyksellä, kun tuo temppeli lopullisesti tuhottiin roomalaissodissa.

Ensimmäinen eli Salomon temppeli vihittiin vuonna 960 eKr. Jo Mooseksen aikana valmistettu ja aiemmin ilmestysmajassa eli pyhäkköteltassa ollut liitonarkku vietiin tuon Salomon temppelin kaikkeinpyhimpään. Israelin ja Juudan kansa luopui kuitenkin Jumalan sanasta eli ei kunnioittanut Mooseksen kautta annettua lakia. Seurauksena olivat lopulta raskaat rangaistukset. Babylonian kuningas Nebukadnessar valloitti Jerusalemin vuonna 586 eKr. Samalla myös Salomon rakennuttama temppeli ryöstettiin ja poltettiin sekä tuhottiin maan tasalle. Tämän tuhon jälkeen ei myöskään ole enää ollut tiedossa, minne kullalla päällystetty liitonarkku oli joutunut.

3. SUURI SOVITUSPÄIVÄ

Toisen temppelin kaikkeinpyhin oli tyhjä ja pimeä paikka. Ainoastaan suurena sovituspäivänä (hepr. jom kippur), jota vietetään juutalaisen kalenterin seitsemännen kuun kymmenentenä päivänä eli syys- ja lokakuun vaihteen tienoilla, ylimmäinen pappi sai astua tuohon kaikkeinpyhimpään. Myös toisen temppelin aikana ylimmäinen pappi toimi aivan kuin siellä olisi vielä ollut tuo liitonarkku. Hän pirskotti uhrieläinten, yhden sonnin ja yhden pukin, verta kansan kaikkien syntien sovituksiksi kaikkeinpyhimmässä siinä paikassa, jossa liitonarkun olisi tullut sijaita.

Suurena sovituspäivänä lähetettiin autiomaahan myös ns. syntipukki, jonka päälle ylimmäinen pappi oli ensin laskenut molemmat kätensä ja tunnustanut siinä israelilaisten kaikki synnit. Pukki kantoi sitten autiomaahan kansan synnit. Irralleen päästetty pukki olisi saattanut palata synnit mukanaan takaisin leiriin. Siksi sen perään lähetettiin mies, joka työnsi pukin erämaassa rotkoon ja vielä tarvittaessa kivittikin sen kuoliaaksi. Samasta rotkoon työntämisestä ja sen jälkeisestä kivittämisestä oli kysymys Nasaretissa, kun Jeesus ajettiin ulos kaupungista, jotta Hänet voitaisiin syöstä jyrkän-teeltä alas.

Kaikilta muilta kuin ylimmäiseltä papilta oli ankarasti kielletty tulemasta pyhäkköteltaan suuren sovituspäivän uhrin toimittamisen aikaan. Ja ylimmäinen pappikaan ei saanut astua kuin kerran vuodessa juuri tuona määrättyinä päivinä kaikkein pyhimpään. Jumala oli kuolemanrangaistuksen uhalla kieltänyt astumasta kaikkeinpyhimpään muulloin. Määräyksen painavuutta lisää vielä se, että Mooses sai suuren sovituspäivän viettämisensä ohjeet Jumalalta juuri sen tilanteen jälkeen, jossa ensimmäisen ylimmäisen papin Aaronin kaksi poikaa, Naadab ja Abihu, olivat kuolleet. Jumala surmasi heidät, koska he olivat tuoneet Herran eteen väärää tulta. Heillä oli mukanaan vierasta tulta, sellaista, joka oli tehty vastoin Herran käskyä, kun he tulivat suitsuttamaan alttarin edessä. Silloin Herran luota lähtenyt tuli poltti heidät kuoliaaksi Herran edessä. (3. Moos. 10:1-2)

4. HERRAN NIMEN LAUSUMINEN

Suuren sovituspäivän viettoon liittyi Jeesuksen aikana myös se ainutkertainen hetki vuodessa, jolloin ylimmäinen pappi lausui pelättävän ja suuresti pyhän nimen 'Jahve'. Tuon korkeasti pyhän nimen lausuminen tapahtui ilmeisesti siinä tilanteessa, kun ylipappi siunasi uhraamisensa jälkeen esipihalla odottavaa ja uhrin aikana rukoillutta kansaa. Kukaan muu juutalainen ei enää tuota nimeä missään tilanteessa lausunut, vaan Jahven tilalla sanottiin aina 'adonāj (lausu

Adonaa) eli Herra; tai sitten lausuttiin vain heprean tai aramean kielellä sana 'nimi': haššēm tai šemā'. Tarkkaan ottaen '

a

d

onāj tarkoittaa 'minun herrani' kunnioitta-vas-sa pitkässä muodossa, jota kutsutaan pausamuodoksi. Samoin kuin suomenkielessä 'minun herrani' voi tarkoittaa sekä yhtä että useampaa herraa, niin myös heprean kielessä. Jumalan kol-miykseys on luettavissa salatusti jo tässä, kuten myös Jumalaa tarkoittavassa sanassa '

ä

lohīm (lausu Elohiim), joka on monikko-muoto sanasta '

ä

lō

a

h (lausu Elooah) eli 'Jumala/jumala'.

5. PYHÄ JA PELOTTAVA JUMALA

Suuri sovituspäivä oli myös määrätty koko kansan paastopäi-väksi ja sapatiksi, jolloin kukaan ei saanut työtä tehdä. Jumala sanoi Moosekselle antamassaan suuren sovituspäivän viettämi-sen käskyssä ilmestyvänsä silloin liitonarkun kannen yläpuolella pilvessä. Ylimmäisen papin tuli polttaa ennen uhriveren pirskotusta suitsuketta, josta nouseva savu peittäisi liitonarkun kansilevyn. (Ps. 97:2) Silloin ylimmäinen pappi ei kuolisi uhratessaan eläinten verta Herran valtaistuimen edessä. Tuo liitonarkun kansi oli myös Jumalan maanpäällinen valtaistuin. Jumalan valtaistuin oli taivaassa, mutta samalla tuo valtaistuin oli myös ilmestysmajan - myöhemmin temppelin - kaikkein-py-himmässä. Jumalan kirkkaus ja pyhyys oli Hänen valtaistuimellaan niin suuri, että ylimmäisen papin - syntisen ihmisen - suojaksi piti saada peittävä savuverho.

Lähi-idän maailmasta ja kuninkaan valtaistuimen pelättävyy-destä muistam-me myös Esterin kirjasta sen, kuinka Persian kuninkaan valtaistuinta ei saanut ilman kuninkaan nimenomaista kutsua lähestyä. Tämä oli kielletty kuolemanrangaistuksen uhalla. Jopa kuningatar, joka tuli kuninkaan eteen ilman kuninkaan kutsua, saattoi henkensä vaaraan. Jos kuningas ei ottaisikaan kutsutta lähestyvää vastaan, vietäisiin jopa kuningatar-tarkin telotettavaksi - muista valtakunnan vähempiarvoisista puhumattakaan.

Herran suuresti pelättävä ja kuoliaaksi polttava tuli, joka uhkasi kaikkia vastoin Jumalan antamia säädöksiä kaikkein pyhintä lähestyviä, aiheutti myös sen, että ylimmäisen papin vyötärölle sidottiin naru. Narun pää jätettiin pyhäkköteltan ulkopuolelle. Jos ylimmäinen pappi kaikkeinpyhim-mässä uhratessaan peloissaan kuolisi, niin kukaan ei voisi mennä häntä sieltä pois hakemaan. Siksi narulla varmistettiin se, että hänet saatettiin vetää pois pyhäkköteltasta ilman, että kenenkään tarvitsisi sisälle astua. Jeesus käyttää tätä esikuvaa sanoessaan, että Hän vetää kuollessaan kaikki luoksensa. (Joh. 12:32) Nyt vain vetosuunta muuttuu. Kuollut ylimmäinen pappi vedettiin ulos kaikkein-pyhimmästä, mutta Jeesus vetää kuollessaan toisetkin luoksensa kaikkeinpy-himpään.

Ylimmäisen papin oli myös noudatettava erityisen tarkkoja pukeutumis- ja puhdistautumissäädöksiä kaikkeinpyhimpään astuessaan ja sieltä pois tullessaan. Kaikesta tästä seurasi, että sekä ylimmäinen pappi, muu papisto ja koko kansa suhtautui suureen sovituspäivään ja erityisesti kaikkeinpyhim-pään suurella vavistuksella ja kunnioittavalla pelolla.

6. PAKANAT KAIKKEINPYHIMMÄSSÄ

Kun Raamattu opettaa, että niin me pakanat kuin nekin juutalaiset, jotka eivät ole Vanhan liiton pappisvirkaan vihittyjä, pääsemme Jumalaa lähelle aina kaikkeinpyhimpään asti, niin se on juutalaisesta näkökulmasta jotakin käsittämätöntä. Miten me - syntiset, kuolevaiset ja vajavaiset ihmiset - voisimme lähestyä itseään korkeasti pyhää Majesteettia ja maailmankaik-keu-den Herraa? Häntä, jota itse valitun kansan ylimmäinen pappikin suuresti pelkäsi lähestyä? Emmekö palaisi heti jokainen tuhkaksi juuri siihen paikkaan, jos yrittäisimme kaikkeinpyhim-pään astua? Eikö meidän syntimme ja vajavuutemme kirkuisi korviavihlovasti ja veisi meidät tuhoon asti täydellisen, pyhän ja puhtaan edessä? Senhän me toki ymmärrämme, että Jeesus Jumalan Poikana ja todellisena ylimmäisenä pappina saattoi astua väliverhon taakse Jumalan valtaistuimen eteen. Mutta että me - niin Jeesukseen uskovat juutalaiset kuin jopa me kristinuskoon kastetut pakanatkin - saattaisim-me sinne astua?

Kyllä, me voimme astua Jumalan valtaistuimen eteen ja säilyä hengissä. Mutta se on mahdollista ainoastaan vain Jeesukseen ristillä vuotaneeseen sovitukseen ja Hänen ristillä uhrattuun sovitulihaansa kätkeytyneenä. Tarkkaan ottaen kukaan muu kuin Jeesus ei voi Isää lähestyä. Vain Jeesus on kyllin - siis 100 %:n - puhdas, pyhä ja täydellinen. Mutta jokainen, joka uskoo Jumalan Poikaan - Hänen ristiinsä ja ylösnousemukseen-sa; jokainen, joka on kasteessa

liitetty Jeesukseen ja Jeesuksen omana uskon tiellä vaelttaa, on osa Jeesuksen ruumista. Jeesus kätkee omansa viittansa ja lihansa sisään. Niin ulospäin, Isän Jumalan silmiin, ei näy muuta kuin Jeesus. Olen usein käyttänyt sanaa, että meidät 'syntiset salakuljetetaan Jeesuksen sisässä taivaaseen'. Itse emme paljaina ja alastomina voisi kaikkeinpy-himpään astua. Mutta Jeesukseen kasteessa ja uskossa kätkeyty-nä tie on auki aina Jumalan valtaistuimelle asti.

Siksi jokainen Jeesukseen uskova on sanan varsinaisessa ja syvässä mielessä pappi. Pappi tarkoittaa sitä, joka lähestyy Jumalaa ja uhraa uhrin, jonka tarkoitus on lepyttää synnin tähden vihastunut Jumala. Uhri voi olla myös kiitosuhri. Meidän uhrimme, Jeesuksen liha ja veri, on ainutkertainen ja lopullinen. Mitään uutta uhria Jumalan vihan lepyttämiseksi ei enää tarvita eikä sellaista voi ollakaan. Olipa kristitty mies tai nainen, aikuinen tai lapsi, tyhmä tai viisas, vammainen tai terve, vapaa tai orja, seurakunnan kaitsija, seurakuntapalvelija (diakoni) tai muu pyhä (Fil. 1:1), niin yhtäkaikki jokainen Jeesukseen kastettu ja Häneen uskova on pappi.

Väärinkäsitysten välttämiseksi on tässä kohtaa todettava, että Uuden liiton seurakunnan apostolinen paimenvirka on aivan eri asia kuin Uuden liiton pappuus. Seurakunnan johtajiksi eli kaitsijoiksi, pastoreiksi, ei kutsuta kaikkia, vaan siihen on meillä Paavalin paimenkirjeissä selvät ohjeet, millaisia yhden vaimon miehiä kutsutaan hoitamaan saarnavirkkaa eli alttaria ja saarnatuolia.

Mutta jokainen kristitty voi Jeesuksen ristillä antaman uhrin turvin lähestyä Kaikkivaltiasta Jumalaa. Jokainen voi tuoda huultensa kiitosuhrin Jeesuksen nimessä ja veressä Isän eteen. Jokaisella kristityllä on sama oikeus lähestyä Jumalaa ja kaikkeinpyhintä, kuin mikä oli Vanhan liiton aikana vain ja ainoastaan ylimmäisellä papilla kerran vuodessa suurena sovituspäivänä. Meillä jokaisella on oikeus lausua myös Jumalan pelastava nimi 'Jeesus'. Ja tähän Jumalan lähestymi-seen ja nimen lausumiseen meillä on oikeus jokaisena elämäm-me päivänä.

Ei siis ihme, että epäuskon vallassa elävät juutalaiset; ne joiden silmillä on peite Raamattua luettaessa, niin että he eivät sieltä näe pelastajaa Jeesusta, pitävät kristitty-jä kirottuina jumalanpilkkajina. Onhan tämä oppi yksittäisen uskovan oikeudesta lähestyä suoraan Jeesuksen veren turvin Jumalaa vallankumouksellinen. Se räjäyttää Vanhan liiton uhrikultin kokonaan taivaan tuuliin; ei tarvita enää mitään lampaiden, mullien ja pukkien verta, koska meillä on Jumalan Pojan veri kaikkien syntiemme sovituksiksi.

Kun Paavali siis puhuu lähelle Jumalaa lähelle pääsemisestä (Ef. 2), kuvaa hän sitä, miten me

Lähellä Jumalaa

Ef. 2

By Juha Muukkonen

6/4/2011

Jeesuksen verellä puhdistettuina ja Häneen pyhässä kasteessa liitettyinä saamme lähestyä itseään Kaikkivaltiasta Luojaa. Sinäkin, hyvä veli tai sisar Herrassa, olet päässyt iankaikkisen Herran syliin, kun sinut on kastettu. Kun tuon kasteesi mukaisesti luovut kaikesta omasta yrittämisestä suhteessa omaan pelastukseesi ja jäät lepäämään Hänen lävistettyjen käsiensä varaan, olet lähellä Jumalaa. Kun ehtoollispöydässä syöt ja juot Hänen tosi ruumiinsa ja pyhän verensä, saat siinäkin olla yhtä ruumista ja lihaa hyvän Herramme kanssa. Sen lähemmäksi Jumalaa ei voi päästä.